

Právna poradňa

Pediatr. prax, 2020;21(6):272-273

Zdravotná poisťovňa mi posielala návrhy zmlúv a dodatkov k nim spravidla veľmi neskoro. Už sa mi opakovanne stalo, že zmluvy na seba nenadväzovali

a v určitom čase som zmluvu ani nemal. Nová zmluva bola napísaná tak, že mi poisťovňa uhrádzala výkony spätne. Je neskoré uzatváranie zmlúv v poriadku?

Uzatvorenie zmluvy medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou je základným predpokladom úhrady zdravotnej starostlivosti poskytnutej poisťencovi zdravotnej poisťovne zo systému verejného zdravotného poistenia.

Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoZP“) zavádza do zmluvných vzťahov v oblasti verejného zdravotného poistenia zásadu transparentnosti. Tá je realizovaná prostredníctvom ustanovenia § 6 ods. 4 písm. h) ZoZP, podľa ktorého je zdravotná poisťovňa povinná „uverejniť na svojom webovom sídle zmluvy o poskytovaní zdravotnej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia, ktoré zdravotná poisťovňa uzatvorila s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti (§ 7), zariadeniami sociálnych služieb 14a) a zariadeniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately 14b) (§ 7a) vrátane príloh a dodatkov k zmluvám vrátane príloh do 30 dní odo dňa uzavretia takejto zmluvy alebo dodatkov k zmluvám“. Pochopiteľne, vzhľadom na legislatívu o ochrane osobných údajov, ak sú tieto súčasťou zmluvy, sa okrem mena, priezviska alebo názvu a sídla poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, zariadenia sociálnych služieb alebo zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately osobné údaje ne-

zverejňujú. ZoZP teda ukladá povinnosť zverejniť každú zmluvu s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti najneskôr do 30 dní od jej uzatvorenia. Na základe citovaného ustanovenia ZoZP teda ide o povinne zverejňovanú zmluvu.

Povinne zverejňované zmluvy majú osobitný právny režim, ktorý upravuje § 47a Občianskeho zákonníka. Podľa § 47a ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak zákon ustanovuje povinné zverejnenie zmluvy, zmluva je účinná dňom nasledujúcim po dni jej zverejnenia. To znamená, že zmluva, ktorú uzatvorí poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, nemôže nadobudnúť účinnosť skôr, ako je zverejnená. Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu vyplýva, že účelom takejto právnej úpravy bolo vytvorenie mechanizmu donútenia povinných osôb (v tomto prípade zdravotnej poisťovne), aby pri nakladaní s verejnými prostriedkami dbali najmä na právnu a ekonomickú výhodnosť alebo aspoň vyváženosť práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy. Spojením úpravy obsiahnutej v § 6 ods. 4 písm. h) ZoZP a § 47a ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zmluva medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotnou poisťovňou nemôže nadobudnúť účinnosť skôr ako v prvej sekunde dňa nasledujúceho po jej zverejnení. Ak by teda takáto zmluva bola zverejnená v deň jej podpisu, účinnosť nadobudne až v prvej sekunde nasledujúceho dňa. Je dôležité vedieť, že ustanovenie § 47a ods. 1 o nadobudnutí účinnosti povinne zverejňovanej zmluvy je kogentné, teda strany ho nemôžu zmeniť, ani vylúčiť jeho aplikáciu. V súlade s § 47a ods. 2 Občianskeho zákonníka však strany môžu dohodnúť, že účinnosť zmluvy môže nastať aj neskôr, s časovým odstupom od jej zverejnenia. Ak sa povinne zverejňovaná zmluva nezverejní vôbec, potom sa uplatňuje tzv. občianskoprávna sankcia, obsiahnutá v § 47a ods. 4 Občianskeho zákonníka. Citované ustanovenie znie:

„Ak sa do troch mesiacov od uzavretia zmluvy alebo od udelenia súhlasu, ak sa na jej platnosť vyžaduje súhlas príslušného orgánu, zmluva nezverejnila, platí, že k uzavretiu zmluvy nedošlo.“ Toto ustanovenie zavádza právnu fikciu, že ak zmluva nebola zverejnená, k jej uzavretiu nedošlo. Na takúto zmluvu sa potom hľadí, ako by nikdy neexistovala.

Jedinú výnimku pri nadobúdaní účinnosti povinne zverejňovaných zmlúv predstavujú situácie, v ktorých sa uzatvárajú zmluvy na účely odstránenia následkov mimoriadnej udalosti bezprostredne ohrozujúcej život, zdravie, majetok alebo životné prostredie. Tie podľa § 47a ods. 3 Občianskeho zákonníka nadobudnú účinnosť aj bez zverejnenia. To však neznamená, že tu nie je povinnosť zverejniť ich. Takáto zmluva musí byť zverejnená bezodkladne po jej uzavretí, spravidla keď pominie mimoriadna udalosť.

Výslovne treba upozorniť, že povinne zverejňovaná zmluva nikdy nemôže nadobudnúť účinnosť skôr, ako bola zverejnená. Inak povedané, zmluvné strany si nemôžu v povinne zverejňovanej zmluve dohodnúť, že v zmluve budú riešiť svoje vzťahy smerom do minulosti. To by bolo v rozpore s princípom transparentnosti, nakoľko by to neumožňovalo verejnú kontrolu. Máme za to, že pri povinne zverejňovanej zmluve je celkom vylúčena možnosť spätne zvýšiť v danom čase a mieste obvyklú cenu za poskytnuté plnenia, nakoľko takéto konanie je zjavne v rozpore s princípom hospodárnosti nakladania s verejnými zdrojmi. V oblasti zmlúv so zdravotnými poisťovňami veľmi často vzniká problém, že zdravotná poisťovňa posielala návrh zmluvy alebo dodatku k zmluve často „na poslednú chvíľu“, tesne pred ukončením platnosti aktuálnej zmluvy. Takéto konanie možno považovať za konanie na hranici dobrých mravov, lebo poskytovateľ je nepochybné od zmluvy so zdravotnou poisťovňou závislý. To, že zmluve končí platnosť, musí zdravotná poisťovňa (a taktiež aj posky-

tovateľ) dobre vedieť. V takomto prípade to celkom zjavne nebude mimoriadna udalosť, ktorá by oprávňovala aplikovať ustanovenie § 47a ods. 3 Občianskeho zákonníka o nadobudnutí účinnosti zmluvy bez jej zverejnenia.

Preto možno oprávnené tvrdiť, že ak z dôvodu oneskorenia doručenia návrhu zmluvy zdravotnou poisťovňou nemá prechodne poskytovateľ zdravotnej starostlivosti so zdravotnou poisťovňou zmluvný vzťah, má nárok na úhradu za poskytnutú neodkladnú zdravotnú starostlivosť vo výške ceny obvyklej v mieste a v čase jej poskytnutia v súlade s § 8 ods. 3 ZoZP. Skutočnosť, či ide o neodkladnú zdravotnú starostlivosť, pritom potvrdzuje príslušná zdravotná poisťovňa poistenca.

Úhrada zdravotnej starostlivosti upravená v § 8 ZoZP predstavuje *lex specialis* k Občianskemu zákonníku. ZoZP v § 8 umožňuje uhradiť nezmluvnému poskytovateľovi zdravotnú starostlivosť, ktorá je neodkladná. O úhrade odkladnej zdravotnej starostlivosti zdravotnou poisťovňou bez zmluvného vzťahu ZoZP nič neuvádza. To môže viesť k výkladu, že takáto úhrada nie je možná.

Poskytovateľ sa však dostane do právnej dilemy: ak neošetrí bez zmluvy neakútneho pacienta, pacient môže prejsť k inému poskytovateľovi, čo pri úhrade kapitačnou platbou znamená zníženie príjmu súčasného poskytovateľa.

Ak pacienta ošetrí, nemá garanciu platby od poisťovne. Poisťovňa bez zmluvy môže (ale nemusí) mať problém zazmluvniť poskytovateľov najmenej v rozsahu minimálnej siete. Ideálne riešenie by predstavovalo zmluvné ustanovenie, ktoré by riešilo situáciu vopred. Zmluva by mohla slúžiť pre prípad, že sa nepodari dohodnúť nové zmluvy o úhrade za poskytovanú zdravotnú starostlivosť tak, že súčasné podmienky sa predĺžia o rozumné obdobie, napríklad jeden či dva mesiace, počas ktorých by sa mala uzavrieť a zverejniť nová zmluva. Je to omnoho čistejšie riešenie ako riešenia vo forme rozličných verejných prísľubov o úhrade zdravotnej starostlivosti alebo dohody o spätnom uhradení zdravotnej starostlivosti za čas, keď poskytovateľ „prechodne“ nemal zo zdravotnou poisťovňou zmluvný vzťah.

Ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti poskytoval bez zmluvy so zdravotnou poisťovňou jej poistencom zdravotnú starostlivosť, teoreticky prichádza do úvahy režim vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasledovných Občianskeho zákonníka. Takéto bezdôvodné obohatenie by sa potom uhradilo v obvyklej cene v danom čase a mieste, čo by naplnilo podmienku hospodárnosti. Poistenec by totiž zdravotnú starostlivosť aj tak dostal, no od iného, zmluvného poskytovateľa. Poisťovňa by takúto zdravotnú starostlivosť musela

uhradiť, preto úhrada v rovnakej cene celkom zjavne nepovedie k nehospodárnemu vynakladaniu zdrojov. Poistenec by však v takom prípade u zmluvného poskytovateľa dostal zdravotnú starostlivosť neskôr. Úhrada zdravotnej starostlivosti dočasne nezmluvnému poskytovateľovi by bol ústretový krok poisťovne voči poistencovi, ktorý by inak musel vyhľadať iného zmluvného poskytovateľa. Tu však možno argumentovať, že poskytovateľ vedel, že nemusí dostať úhradu, a išiel do podnikateľského rizika. Súčasne by to mohlo otvoriť argumentáciu, že v podstate nie je rozdiel medzi „dočasne“ nezmluvným a trvalo nezmluvným poskytovateľom. To by potom mohlo viesť k spochybneniu potreby uzatvárať zmluvy medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a zdravotnými poisťovňami.

Na záver treba uviesť, že právne najčistejšie je uzavrieť zmluvu na nové obdobie včas, v dostatočnom predstihu.

Článok vznikol v spolupráci
so spoločnosťou
KINSTELLAR

Doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč,
PhD. et PhD.

Kinstellar Bratislava
Hviezdoslavovo námestie 13,
811 02 Bratislava
peter.kovac@kinstellar.com

